

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, ante solvendum, est: in Italia Libellarum 10,

ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 3; Flor. 7%.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis

Lib. 0.50 pro *unoguoque centimetro quadrato*

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA

Apud Desclée, L. & Soc.

IN ANGLIA

Apud Burns and Oates

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS

AMERICA SEPTENT.

IN CANADA

ET NEWFOUNDLAND

IN BELGICA

Apud Desclée, L. & Soc.

IN GALLIA

Librairie Vic et Amat

IN HUNGARIA

C. B. Lipitz, comar. de Honon

RERUM INDEX

MONITUM

DE SOCIALISMO APUD DANOS

PRO MORTUIS

ALVERNA MONT.

DE SANCTO AUGUSTINO DOCTORE OB RELIQUIAS RIUS E TEMPO MAXIMO IN AEDEM PETRI AP. PAPIENSEM A CAELO AUREO RESTITUTAS

ROMANI FORI EFFUSIONES NOVISSIMAE

POPULARIUM ORATORUM AEDES LONDINI

CUMAM URBIS INCENDIUM TRIBUENDUM QUOD NERONIANUM DICTUR

HORAE SUBSECIVAE - Pompejanæ vallis mnemosynon

PERGRINATIONES IN ARCTON

VITA PUNCTI VIRI GLARIORES

COMMUNIA VITAE - Vineæ, vindemiae, et quae propter

ANNALES

PUBLICI PER ORBEM COERTUS LEGIBUS FERENDIS

AENIGMA

In tertia operculi pagina:

PER ORBEM

VARIA: Papilionum collegium - «The» ubi post Sinenses primum in usu

Chartaceae domus - Microbi in atramento - loci

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCI

M DCCCC

Desclée, Lefebvre & Soc.

ROMAE - Via S. Chiara, 20-21 - ROMAE

Nuperrime ediderunt opus, cui titulus:

**TORQUATI TASSI
HIEROSOLYMA LIBERATA**

IOSEPHO TORALDO FELICIS FILIO

OLIM P. DOMER. 28. 2ND.

e veribus italicis in latinos conversa.

in 8, paginis 380 constans, ven. libell. ital. 3.

Nuperrime prodierunt

CONSTITUTIONES LEONIS XIII

SUPER

IUBILAEI UNIVERSALI ANNI MDCCGCC

**COLLECTA EDIDIT, QUIBUSDAM ADNOTATIONIBUS ADDITIS
IN COMMODUM PRAESERTIM CONFESSARIORUM**

THOMAS ARIBOLI

Magistrus Apostolicus Imperialis, S. Penitentialiae officialis.

Ven. lib. 1.

etiam commentarii VOX URBIS Administratorum.

Pro copia comm. Vox Urbis Lib. 3.50

**T. G. Fratrum PARISI
CANDELARUM AD SACRA OPIFICIUM**

PRAEMIIS INSIGNE

AB ANNO 1809 CONSTITUTUM

Romae in Italia, in Foro Campi Martii, 6

**Singulis in artium
recognitionibus publi-
ce habitis maxima re-
lata munera.**

LEO PP. XIII

honores addidit

**Lateranensi Archi-
basilicae, itemque Va-
ticanae, quoties de Bea-
tificatione aut de Cano-
nizatione solemniter sit,
supeditat.**

**Praecipua Templa
cereis instruit ubique
terrarum. In Asiam,
Africam et urbem Con-
stantinopolim mittit
ingentia rerum huius-
modi pondera, pretio
franco 100 pro singulis
100 Chilogramm.**

**Si vero ab America
aut ab Australia petan-
tur onera (300 Chilo-
gramm. ad minimum),
pretium erit franco 225
pro 100 Chilogramm.**

Nulla impendio iubentium

res in proximiorum a petentibus designatum portum deferatur

Gratis pariter, quae mittuntur, arca asservantur.

Quoties quaerenti explicatio erit uberior.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

*** EDIDIT ***

**✱ Mnemosynon
Iubilaei Magni ✱**

DIRIBITORIAE CHARTULAE INSTAR

AD FIDEM EXPRESSUM REFERENTIS

Solemne aperitionis Portae Sanctae

a Leone PP. XIII

die XXIV mens. Decembris MDCCGCC peractae.

**Pretium singulorum centum ante solvendum commentarii Vox URBIS admini-
stratori Romae, via Alessandrina, 87 - est Lib. 3.50.**

Nulla impendio ad iubentis domicilium chartulae ipsae mittuntur

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

MONITUM

QUEMADMODUM superiore anno peractum est, idibus Novembribus evulgabitur quid spondeat Vox Urbis in an. MCMI. Hodie id tantum praenunciare satis sit: I. Subnotationem illam extraordinariam servatam esse, qua quicumque ab hoc die annum subnotationis pretium solverit, quod est in Italia Lib. 10; ubique extra Italiam Lib. 15 (M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2) — idemque recto tramite miserit ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii Vox Urbis possessorem et administratorem, Romam — via Alessandrina, 87 — commentarium accipiet ab ipso subnotationis die ad expletum annum MCMI; II. Praemium sociis in proximum annum statutum esse sortì committendum, tot aureis nummis constans quot summam libellarum mille aequent.

Denique socios omnes et lectores memores volumus ipsas idus Novembres indicto Litterarum certamini adeundo fatalem diem futurum. Qui igitur rei participes sese volunt, curent ut antea scriptum suum mittant; si enim ex diribitorii sigillo constiterit opusculum post illum diem traditum, nulla prorsus eius ratio habebitur.

DE SOCIALISMO APUD DANOS

NON semel, nec sine gaudio, vestrum istum commentarium vidi, praeter litteras bonasque artes, quaecumque pertractanda suscepisse, quae praesens tempus sive secunda, sive adversa fortuna urgeant. Quapropter societatis humanae emendandae disciplina optimo consilio in honore apud vos habetur, atque Iosephi Toniolo nomine, quem virum universi admiratione summa prosequimur, optime gloriatur. lucundissimo itaque animo invitantis vobis morem geram, quaeque quantaque in Dania hac nostra socialismi nova doctrina potuerit atque effecerit, brevior, quo valeam, calamo referam.

Et profecto insolitum est quam propitia sibi fata eiusmodi philosophiae documenta apud nos invenerint, atque tum ex plebeio, tum ex nobili civium ordine assecras innumeros, firmis sponsonibus inter sese pactis, lucrata fuerint. Quae quidem sodalitia non, uti apud vestros assolent, turbulentis comitiis atque tumultuariis consiliis convenerunt, sed, prouti fert populi ingenium, pacata concione ac tranquilla. Rei causas inquirere perarduum tamen est, atque si prolatae novas leges spectemus, fructus pariter paene

nullos miramur; coetus enim ferendis legibus, qui in Dania coeunt, minimam prorsus operam ad rempublicam conferunt.

Christianus rex numero nonus, cum Friderico VII, primo suae gentis regi consobriño, in regno successit, infausto cum Borussis bello anno 1864 habito strenue adstitit, suique populi favorem non bellica tantum virtute, sed miti etiam ac simplici vitae ratione adeptus est. Inde mira ipsi facilitas cessit, ut rempublicam, quamvis suo tantum nutu, diu tamen moderaretur, popularibus oratoribus quasi sepositis, quos, prouti libebat, aut in concionem advocabat, aut desides manere sinebat. Post bellum enim illud infelicissimum, populorum legati, fracta animi virtute, pecuniam ad arma comparanda mutuari nullimode sanciebant, rati Daniam nunquam maximis Europae gentibus obsistere vi posse, neque cum minoribus bellum proxime futurum. Rex autem patriae libertatis tuendae cura incitatus, armis quae essent instruenda temporaneis remediis comparabat, usque dum, rempublicam sexdecim per annos manu sua regens, metam, quam sibi proposuerat, assequutus est.

Verum uno eodemque tempore Danorum pecuniaria conditio immutabatur; ingrata hactenus ac prope sterilis tellus, assidua opera feracissima fiebat; frugum cultura pro pastoritia arte derelicta, casei coagulandi industria adeo invaluit ut, enatis ad rem augendam sodalitiis, plurimi iam huiusmodi lacticinii fructus in Angliam efferrentur. Elatum inde modico tempore satorum pretium, parvaque praedia in dies statutis legibus multiplicata, ut latifundis protinus sublatis, acrius singula colerentur. Aliae pariter leges prudentissime conditae sunt, ut culturae ars planior agricolis evaderet, ut coloni, consumpto paulatim locationis pretio, arborum dominium adipiscerentur; collegia inita, quae humilioribus dominis modico fœnore pecuniam darent, unde et machinas et semina emerent; viarum undique novi tramites itemque aquarum foveae deducta. Quaeque immo mensae argentariae ad parsimoniam promovendam inter tricies centena millia incolarum constituta sunt, supra quingentas usque excreverunt, quot vix habet Gallia, quae tercenta et ultra centena millia incolarum dinumerat. Item sodalitia atque collegia coeundi maxime vulgata voluntas, viaque, dum licita sit, cuius ordini libera, facultas, nullis approbationibus impedita, patet.

Omnibus autem his perpensis magis magisque insolitum videre est quam late apud nos doctrinae convalescent, quae opificum dominorumque relationes praecipue spectant. Sed diligentius inquirenti rei causae complurimae innotescunt.

Iamque agrorum cultus, ex quo machinae vapores actae usu venerunt in industrem manuum artem, immutatus est, iisque agricolarum labori suffectis vilissimo pretio eorum opera locata. Artificum parvae artes eodem modo paulatim sublatae, cum fossilis carbo praecipue parvi venale esset; et lintea confecta sunt, metallis liquandis clibani exstructi, opifices ad rem multiplicati, agri, etsi feracissimi, deserti,

mercedes humiliorum imminutae, mulieres una cum viris in opificia receptae, urbana plebs aucta quotidie.

His addenda animorum quaedam mollis desperatio, quae post infaustum anni 1864 bellum irrepsit, voluptatum excrescens quotidie cupiditas, simulque acclinis quaedam propensio ad peregrinorum doctrinas, unde Brandès philosophi aliorumque documenta late vulgata atque recepta fuerunt.

Itaque, anno 1871, cum Lassalle atque Marx assecrae vix manipulus essent, libelli duo, alter de bonis omnibus publicandis, alter de gentium finibus abrogandis, per Daniae urbem caput late diffusi, illum adeo auxerunt, ut foederis inter gentes ineundi coetus quidam, etsi secreto, constitutus inde fuerit, et hebdomadaria socialistarum ephemeris; dum Brandès in athenaeo docens suae sectae doctrinam discipulis explanat. Paulo post, coetus ille ultro sese in propatulo ponens, septingentorum usque sodalium nomina protulit, seseque Londinensium huiusmodi comitiis addixit.

Opificum desertiones haud paucae ex eo tempore exortae, quarum respublica aliquantulum commoveri visa est, eamque inter et operarios iure comitiorum exspoliatis aemulatio gravissima inita: neque cum socialistarum tunc δημογοροι, Pius atque Gelappius, abactis secum communibus thesauris, aufugissent, satis est remissa.

Anno vero 1877 coetus Hafnia in urbe a septem millibus operariorum habitus, Bebel, Liebknecht aliisque e principibus moderantibus, foedus approbavit opificum omnium quotquot Germanica origine exstarent, prouti superiore anno Gotha in urbe decerni placuerat. Rogationes insuper quamplurimae ultro oblatae: de sodalitiis ad operam mutuandam conferendamque, respublica opitulante, condendis; de iure ferendi suffragia omnibus et singulis post vigesimum aetatis annum tribuendo; de populi iure ad bellum sive pacem directe indicendam; de nationis militia perennibus copiis sufficienda; de pueris publico aere erudiendis; de progrediente tributo statuendo, ceteris vectigalibus abrogatis; de laboris tempore contrahendo. Sed tamen comitia illa, ut aliquantulum desideria haec, quae seditiose nimis cogitata videri poterant, attenuarent, opificumque conditionibus propius consulerent, rogationem probarunt ut arva omnia et agri, quo maxime possent, publico aere emerentur, atque agricolis et operariis aequo pretio locarentur; simulque ut opificibus opera destitutis immigratio in Kansas terras facilius fieret.

Vigebat itaque paulatim socialismus atque ad rempublicam moderandam accedebat, unde Estrap summum rerum administrum eiusque socios, qui tamdiu regi solute gubernanti adfuerant, e munere tandem expulit. Doctrinae autem hae novae undique evulgabantur vel inter honestioris ordinis cives, diarii cuiusdam, iis imbuti, ad triginta millia usque exemplaria per agros quoque quotidie effluebant. Quare anno 1888 novam rerum emendationem sibi suscipiendam sodales existimarunt, nempe ut tenuio-

LUISA ANZOLETTI. Eugenio Di Bisogno - Florentiae, ed comment. cui titulus *La Rassegna Nazionale*, 1900.

American Review) - La formazione della gran-

giovinetta (M. Albini Crosta) - Nell'anfiteatro (E. da Persico) - Dravami intemi (A. Soderini) - Cineserie (L. de Maria) - Virtù resistente (Biancospina) - Notizie - Rassegna bibliografica, etc.

**I-wen-lou et Revue scientifique. Zi-hai =
Shang-hai.**

quo « terra tremens », « terra fumigans » (hoc enim fert Etruria, ac Tuscania, seu Thuscia) significatur; post conflagrationem illam nuncupatum est Latium, fortasse non a « latendo », sed a « lahati », « flammans, exardens », et cetera eiusmodi pariter acceperunt nomen, quae numerare longum tritumque nimis; sexcenta enim habentur. Albana ergo necropolis illa, pietas illa in mortuos, antiquitate Etruscos ipsos antiquissimos vincebat, et ne revocemus Abrahami et Isaaci et Iacobi condita magna cura cadavera, delatas religione summa reliquias, atque Aegyptia monumenta, hic inter Italos habemus, quod pietatem in mortuos exprimat, quod super usque sit ad hunc morem tuendum, probandumque ab ipso fere humani generis exordium commune.

Est ergo datus, daturque mortuis cultus, fuit et est pietas, una autem eademque utrique causa, nempe quidam sensus intimus, qui vivos et monuit, et monet societatem nobis adhuc esse cum iis, qui decesserunt, neque morte eorum abrupta fuisse in vivis officia, quae parentibus, quae fratribus, quae consanguineis, quae civibus, quae maioribus debentur, quae proximis, quae longinquis, quae nostratibus, quae vel extraneis, quae vel ignotis. Duplex autem officium huiusmodi: alterum ut meritis rependamus honores, isque cultus; alterum ut, quae bona patramus, quas preces fundimus, iis adscribantur ex mortuis, qui veluti obaerati coram aeterna Iustitia manent adhuc; atque haec pietas. Fundamen utriusque officii in societate illa est, quae inter viventes et extinctos integra manet, et qua licet alii pro alio deprecari, et offerre, et quasi, soluta pecunia, e nexu debitorem liberare, qui

furto laetatus inani

Distulit in seram commissa piacula mortem (1).

Quae quidem pulcre, suo more, Vergilius complexus est eodem in libro (vv. 735 et seqq.); et Ovidius scribens de sacrificiis, quae mortuorum animae deo placabantur, deque die piarium a fine anni, uti monebat Cicero, ad Februarium translata (2).

Hic finis. Nonnulla quae de moribus, quae de religione singulorum populorum erga mortuos addere decreveram, spatio prohibentur. Ex his vero, quae notavi, clare elucet quantum naturae morem gerat religio, quae Calendis Novembribus mortuis cultum impendat, quae postridie eius diei pro mortuis piacula solemnia praecipiat.

SENIOR.

ALVERNA MONS

Ex pluribus iisdemque diversis iugis, quae e continuis Apennini montibus, media Italia, diducuntur, unum exstat, quod ex Serrae Alpius in Aretina provincia digrediens, post xx. chilom. ad Arni ripam prope vicum, cui nomen Rappina, sese demittit. Ad medium circiter praedicti iugis apertus Alverna Mons, ob vulnera sancti Francisci Asidatis artibus miris modis in eodem inusta celeberrimus.

Tiberis ad orientem, Arnus ad occidentem, quo magna flumina, hinc et illinc defluunt, suarumque lympharum murmure medium flumen recreare videntur. Ad rem Alighierius:

Nel crudo sasso, infra Tevere ed Arno

Da Cristo prese l'ultimo sigillo,

Che le sue membra due anni portarpo (3).

Hoc nomen « Alverna » a dea Laverna, furum patrona, factum aptumant, Venusini verbis inniti:

Labra movet metuens audiri: « Pulchra Laverna,

Da mihi fallere, da iusto sanctoque videri,

Noctem peccatis et fraudibus obliice nubem » (4).

(1) Aeneid. VI, 568. (2) Fastor. lib. II, § 2. (3) Parad. c. XI. (4) Epist. XVI.

DE SANCTO AUGUSTINO DOCTORE

OB RELIQUIAS EIUS

E TEMPLO MAXIMO

IN AEDEM PETRI AP. PAPIENSEM

A CAELO AUREO

RESTITUTAS

Doctrinae laus et virtutum fama tuarum

Late, Magne Pater, nec peritura sonat.

Sed mage dulce sonat Ticino in littore, fortis

Qua decus Insubriae docta Papia sedet.

Maior ibi auditur laudum concentus, ibi ardens

In te vividior pectora tangit amor.

Tuque urbem, laetis artisque in rebus, amico

Respicis et recreas lumine, largus ope.

Excelsa ast hodie Superum de sede videris

Sumere cum populo gaudia sancta tuo.

Visus enim caelo splendescere laetior aureo,

Reddere et exuvias, ossaque sacra Petro.

Auspiciis felix! Italiae sic reddita genti

Alma reflorescat pax et avita fides.

LEO PP. XIII.

Ob hoc SSmi D. N. epigramma novissime instauratum et ad Vocem Urbis ab ipso Summo Pontifice per R. P. D. Aloisium Tripepi, suae domus Antistitem, missum, quod eius paginas decoraret, Commentarii moderatores grates habent et referunt maximas.

Hanc opinionem, quam libenter inter aniles fabulas puerulis enarrandas alii amandant, refert P. Franciscus Mauri, ex Ordine Fratrum Minorum, in suae Francisciados lib. IX; ubi postquam, ex qua est elegantia, montem descripsit hisce carminibus:

Sist capita attollens praeruptis ardua saxis

Undique mons, campis longe spectus Etruscis;

Utile umbratis tantum mihi saltibus, et, quae

Lanigerique greges nobis, armentaque late

Tondent, dumetis, herbisque virentibus aptus.

Exerit unda pater primo Tiberinus in auras

Fons caput superans; qui postquam cornua fronti

Aplaris gurgine, et famularibus auxerit undas

Amnibus adscitis flavas, mox obviis austro,

Iliadas petit aurato sacra moenia cursu,

subiungit;

Hunc fama est, veteres olim, de more profano,

Prædandum, furumque deae sperasse Lavernae.

Et primum horrenti luco tunc nomen ab illa

Facisse, indignum vulgus quod rite minorum

Servat adhuc.

Haec nomen distare a veritate videtur quod poeta cecidit, deae nempe Lavernae lucum fuisse sacrum, quum et Romae apud portam, ex deae nomine, Lavernalem dictam, et lucum et templum habuerit, cuius cultores « Laverniones » dicerentur. Neque cultus huiusmodi in hoc monte decet; nos enim sive id fando audiverit sive ex monumentis quoquo modo collegerit, prosequitur canens:

Exin raptorum huc agmina suerunt

Magna coire simul, nigroque in culmine montis,

Solis inaccessible radiis celebrare cavernas.

Ergo hic non laeti cantu, tenuisque cicula

Pastores mulcere greges, non carmine lites

Alternis miscere leves, non ponere ludos;

Sed spoliis tantum praedatrix turba cruentis,

Et convectatis simul exsultare rapinis.

Caedibus hinc, taboque atro, sanieque tepabant

Speluncae horrentes, hominumque avulsa sub altis

Illicibus semper pendebant ora, volucrum

Dirarum foedae rostris immanibus escae.

Quidquid fuerit, constat hunc montem hospitium non quidem latronibus, qui rei vel vitae hominum insidiantur, sed Francisci legiferi filii gratissimam sedem hodie praebere, qui contra pravos animi motus depugnantes, regnum caelorum rapere contendunt.

Alverna mons a ceteris propinquis montibus disiungitur; et quamvis maris aequor amplius mille ducentis octo et sexaginta metris non excedat, longo tamen intervallo cernitur, atque veluti nigrum signum Apennino innixum apparet.

Sphaericam formam praesert, diversis licet prominentiis, ad modum arcis, distinctam; ast nihil fortasse formam ipsius melius exprimit quam cometes, cuius caudam meridiem versus producatur. Re sane vera, rupes immanis, praerupta, saxis pendens horrida, quae ad ducenta metra in altitudinem sese extollit atque montem circumcingit, eiusdem nucleum, ut ita dicam, efformat, dum scopulosa lingua, patens in latitudinem m. circiter tercenta, et mille in longitudinem, caudam refert, ad cuius extremitatem iacet Clusium. Castrum hoc vetustissimum in potestatem olim fuit Orlandi Cattanii co-

ribus dominis publice, parvo tributo imposito, pecunia daretur, quo agorum cultum augerent. Eodem anno, cum curiones in municipiis electi sunt, late victores socialistae e certamine discesserunt; tum vero quidam ex iis secesserunt a sociis, ut peculiarem factionem constituerent, quae bona omnium communicanda, Lafargue, Werner, Wilberger magistrorum iuxta sententiam, propugnarent; quae quidem divisio socialismum satis roboris in Dania habere plane evincit.

Reliquorum multitudo ita perrexit de mercedibus augendis, de laboris tempore minuendo, de opificibus, ut ita dicam, stipendiis, alendis, multaque obtinebant, atque legatos quinque in populum oratorem comitis inter centum nunc habent. Oratores, disputationes, coetus indesinenter congregantur libero quietoque animo, ita ut captiones, nullo clausura, perfectissimi sermone formam accipiant; iam facti voluti acies ordinatur, pro variis artibus atque studiis, quorum legum generale consilium datur, unde moderatores omnium excipiuntur.

Descriptio anno 1897 habita, qua triginta millia operarios absque mercede ad tres menses manebant, neque tamen republicae pax turbata est unquam, fletumque hominum, quo sibi aequiores metas propendunt, ne privanda virtute praeditam esse satis ostendit, unde summatim, protuli otium et voluptas traxit, ergo, quod tamen tenet mei studi in vos documentum non ingratum vobis fore confido. Valete.

F. CODANUS.

PRO MORTUIS...

Romae a Calendis Novembribus dies multa monet. Quotidie, qui ex hac vita migraverunt, quos iam credimus in gloria sempiterna esse, et recte facti fortiterque patratis in laetitia non peritura verisunt et sine fauerunt homines et humani hos agere, cum facti ac veris optimi propositi viros, et sapientem obituem hominum conditionibus mortalibus, ita ut, quae homines reliqui, tributum perolverunt. Inter ceterosque Cicero caelesti, sit venia, ut opem, quod dicitur, inest (lib. II). Qui enim Cicero, ut populus dicit esse multos, naturalem vitam, ita ut huiusmodi insignibus ex beneficiis acceptis fuisse a populo constitutos, pro mortuis omnibus iubet: «Deorum Manium iura sancta sunt. Homines leto datos divos habent. Sumptus in omni laetitiaque removens». Magna lex, sane quam brevis, atque multum discrepans ista constitutio religionis a legibus. Namque, atque a moribus usque maiorum. Mos autem maiorum tum ut lex valebat. Quae quidem omnia iam pridem luce perfuderat inquit: «Larum sedes, ritus familiae, patrumque servatio; divos et ollos, qui caelestes semper habiti, colunt, et ollos, quos enso caelo merita vocaverint, Herculem, Liberum, Aesculapium, Castorem, Pollucem, Quirinum; ast olla, propter quae datur homini ascensus in caelum, Mentem, Virtutem, Pietatem, Fidem, eorumque laudum delubra sunt».

Quibus in memoriam revocatis, patet quamobrem sit cultus mortuis; persuasio enim inerat antiquis (qui, proximiores origine diis cum essent, a diis quasi traditam religionem tuebantur), persuasio inerat, inquam, omnium quidem animos esse immortales, sed fortium bonorumque divinos, quasi deos ipsos in animis eorum collocatos putarent. Hinc dum fortibus et bonis cultus adhibetur, cultus in Deum ipsum bonorum fortiumque conditorem refunditur; virtutes itaque

memoriae aeternae consecrare decet; impiis autem, ac turpibus nullum dicere cultum, recordationem nullam licet, ne iustitiae, honestati, fidei, quae consensu omnium gentium maximae et maximi semper habitae sunt, contumeliam faciamus.

Quem igitur cultum Novembres Calendae rependunt puris et piis animabus ac bonis, non est pietatis nostrae blandientis officium, sed opus iuri debitum alieno, quo, dum eos colimus, dum persolvimus, liberamur; qui enim creditori, quamvis ultro libensque et sponte faciens, pecuniam solvit, is non officium praestat, sed iuri obtemperat sempiterno, quum homo creatus sit ad iustitiam exsequendam, quae constans et perpetua voluntas est ius suum cuique tribuendi; iustitia vero perpetua sit atque immortalis. Itaque (Ciceronem sequor) «si qui multa perniciose, multa pestifere sciscantur in populis, hi non magis nomen iustitiae et verae legis attingunt, quam si latrones aliqua suo concessu sanxissent; nam neque medicorum praecepta dici vere possunt, aliqua inschi imperitque, pro salutaribus, mortifera conscripserint».

Ceterum apparet eos iure sanctos fuisse appellatos, quibus et sancta fulsset iura; recte autem nos ab illis plura expectare, quorum caritate tenebamur cum nobiscum peregrinarentur in terra. Nam, si propius accedentes ad Deum quae sibi erant bona perficiant necesse est, ut illi convenient, ad quem ob conformationem habitus, operum, consiliorumque rapiuntur, caritatem erga liberos, amicos, patriam non demittunt, sed augent, perfectamque et integram quasi divina cumulatione complebunt; plenitudo enim legis dilectio est, nec integritas, nec virtus ulla, si caritatis expertis fiet, in homine poterit unquam consistere. Hinc qui patriam ita vivens dilexit, ut pro illa labores, vitamque et sanguinem fuderit, a mortalibus conditionibus excedens patriam caritatem non modo servabit, sed vehementius, sed rectius dilget, et quasi genius regionis existens, fovabit atque tuebitur. Qui parentibus, qui filiis, qui amicis pius fuit, hicne, Deo propior factus, impius fiet? Augebit virtutem, vehementius amabit. Itaque coram est qua de causa, apud maiores, Indigetes dii constituti sint, qua Lares, qua loci cuiusque Genies fuerit ab agello ad regiones, a mari ad fontem, a civitate ad hominem quempiam, praenunciaturus Philippum. Quos maiores nostri cum coluerunt ut deos, erraverunt a recto, unus quippe Deus est, cui ex visibilibus et invisibilibus omnia parent; at quid esset in re, id recte senserunt. Fuit proinde error in cultu, non in opinione mendacium. Neque enim haud perinde sacrae nos litterae commonefaciunt, dum docent esse suos angelos Persis, suos esse et Hebraeis. In quo diversitas igitur? In nomine, forsitan, in cultu certissime; adorationem enim quasi totidem diis tributam execrantur, et volentem exhibere coercent celebri monitu: «vide, ne feceris, conservus tuus sum».

Hos intra fines,

Quos ultra citraque nequit consistere rectum,

mortuis cultus praestabitur, qui propiores accedere ad Deum integritate vitae, exercitatione virtutum. Siquis autem praestandum negaverit, sciat hic se non modo a veritate aberrare, sed etiam a sententia et consensu totius humani generis abhorre. Quod vero qui faciat, ille erit imprudens et sui proditor et accusator, cum et se ab humana societate abdicet, et inter bestias recensendum esse fateatur.

Quum autem non omnes homines ita excellere possint facinoribus patratis insignibus, ut, propriae saltem, in se gentis morientes ora convertant, quum

et plerique sint, qui aliquid terrenae labis et pulveris mortalem praetereuntes vitam admittant, iure quaeritur quid sentiendum de hisce sit, quibus impar cultus, impar et oblivio existimatur.

Antequam de iis quid singulae tradant gentes referamus, quid ratio ferat, quid iubeat, operae pretium ducimus revocare. Hinc penitus ex horum numero dispungimus eos, qui vitiis obruti humanam dignitatem prorsus amiserunt, seque pecudum suumque societati addixerunt, divinitatis pariter et humanitatis immemores. Peiores autem hisce credimus ac deteriores habendos, qui saevierunt, sive Neronis ritu sive Attillae fecerint, neque longe ab iis eos esse autumamus qui viduas, qui orphanos, qui pauperes oppressere, spoliaverunt, qui usuris subverterunt familias, qui in nefaria pueros virginesque impulere, qui, exemplo in perniciem trahenti, felicitate improbae vitae atque impunitate scelerum respicientes in dubitationem de iustitia numinum adegerunt. Nihil enim tam perniciosum in populis, quam perpetua felicitas improborum, unde illa atheorum vox: «Iniquorum prosperitas, horrenda Numinis accusatio». His ergo neque reddatur cultus, quia Deo dissimiles, quia virtutis expertes imitandi non sunt, neque concedatur pietas, quia impii fuerunt, neque pietas impios decet, neque memorentur usquam et unquam, nisi ad execrationem et ignominiam.

Ad ceteros vero quod attinet, non modo laudabilis, sed debita pietas et benevolentia; non enim societas nostra cum illis abrupta est, sed manet sempiterna, quum custodes quasi corporum simus nobis relictorum, cum demigraverint spiritu e terra, ac paene dimidium eorum apud nos habeamus.

Idque iuribus, idque usu, idque legibus cautum, et sepulcra sacra semper habita sunt, et deorum Manium iura sancta sunt. Hoc enim leges regiae retulerunt et servatum voluerunt, non quasi novum quid iusserint, sed ad sancendum quod a maioribus traditum accepissent. Cuius facti rei exemplum amplissimum, et memoriam monumentaque historica longe anteverens, tunc etiam constitit, cum, circa dimidium saeculi huius, strata fuit pro curribus via per Albanos colles. Nam cum tofacea rupes, et late et pluribus alta metris solo incumbens, ferro et igne perumperetur, apparuit sub ea ager, et cum agro ambusti vici reliquiae, et seminata hominum ossa per casas iacentia passim, inter quae anus quaedam facilis agnitu erat; at, quod solemne fuit, mox coram necropolis adstitit, in qua vici illius antiquissimi incolae sepeliebantur.

Atque haec omnia quosnam sibi vindicabant annos? Nempe eos, quibus Albani montes, perinde ac Vesuvius, ignes et cineres, et lapillos, et ardesias repente evomuerunt, atque usque ad Anienem ac Tiberim immania incendiorum suorum indicia compulere. Videtis igitur quid sit, quid ferat Marci Tullii verbum: «Ea, quae a maioribus prodita est cum dominis, tum famulis posita in fundi, villaeque conspectu religio Larum»; ac insuper: «Iuriconsultus Mutius pontifex (... de sacrificiis faciendis pro Manibus) mensem credo extremum anni, ut veteres Februarium, sic hic Decembrem sequebatur. Hostia autem maxima parentare pietatis adiunctum putabat. Iam tanta religio est sepulcrorum, ut extra sacra et gentem inferri, fas negent esse; idque apud maiores nostros A. Torquatus in gente Popillia iudicavit». Ultra antiquitatem et saecula Etruscorum remeamus, si Albani montis, lacuumque Nemonensium et Albanorum originem quaeramus; nam post incendia illa, post conflagrationem italicam, Etruria nomen accepit, eoque nomine dicta est,

saris erecta est (metrorum 12,622 super maris litus); sublimior contra ad aediculam Veneris et Romae (metr. 33,896); inter utramque lapis niger (metr. 13,195) et Vestae templum (metr. 14,922), et Viae Sacrae clivus (metr. 17,397), et Flavii Amphitheatrum (metr. 23,909) eminent.

ROMANUS.

POPULARIUM ORATORUM AEDES LONDINI

His diebus diaria omnia de habitis in Anglia comitiis ad novos populi oratores eligendos mentionem assidue fecere. Nos itaque - ea enim praesens consuetudo - et hunc morem gerentes, lectorum oculis aedes illas Londinenses exhibemus, in quibus recenti suffragio adlecti sum, vel alterius, cui subdantur, locum occupabunt.

Magnificentissimae equidem sunt, ad flumen praesertim, iuxta quod nongentos et quadraginta pedes protrahuntur. Verum eundem gothicae architecturae tenorem tam longe perductum ornamenta vincunt columnae, statuae, insculpti lapides, turres; quarum praecipua, meridiem versus, Victoriae nomine distincta, in altitudinem trecentos et quadraginta pedes tollitur; solum autem septuaginta conquadatos pedes occupat. Aedium diaetae centenae numerantur; mesaulae denique inter sese connexae plurium chilometr. summam conficiunt.

Sic, qui civium patroni in Anglia constituuntur, licet gravibus oppressi curis in sua domo permanere teneantur, habent tamen unde fractas in populi salutem vires reficiant, suamque valetudinem longa ambulatione curent!

FORFEX.

QUINAM URBIS INCENDIUM TRIBUENDUM QUOD NERONIANUM DICITUR

DELATUS est ad nos liber mole exiguus, veritate ingens, quem nuper U. Benigni Romae edidit (1), uti Carolum Pascal refelleret, Neroniana mendacia in Christianos illius temporis - undeviginti post saecula! - iterum retrahentem. Lucidus in opere patet ordo, et philosophica quaedam brevitatis, quae stili cum facilitate et felicitate coniurans legentes allicit, dum veritatem ostendit. Sit huic igitur bona laus iure optimo debita non ferenti calumnias et iniurias hominis, ceteroquin eruditi, qui, mingens in patrios cineres, fortissimorum sepulcra martyrum sanctissimorumque virosum coeno et infamia contaminat, Undenam hoc?...

Sit autem venia mihi addituro argumentis viri doctissimi, quod ille, urgente hora, fortasse praeteriit, ac mea vox in defendendis maioribus nec a re, nec a tempore aliena videatur. Quod si Pascali decuit illa in Neronem pietas, qua saltem ab hoc incendii crimine hunc vindicare contendat unum - unum, inquam, qui, etsi tanta liberatus infamia, cruentus tamen caede uxoris, fratris, praceptoris, ipsiusque matris, perque omnia saevissime bacchans, foedissime volutatus usque ad Pythagorae solemnem nuptias, nunquam Augustis vel deterioribus compar feretur - magis et longe magis me decet pietas, qua tot innocentes tumuli silentio mutos, nec suam causam valentes dicere, Romano iure et lege defendam, quos ubi tantum scelus obrueret, inter perditissimos perditissimi habendi essent.

Quid sit iudicate, qui legitis.

Neronis iussu incensam dicunt Urbem 1° C. Plinius Secundus (2) hisce verbis: « Eae (arbores quae ad domum

Crassi) fuere loti, patula ramorum opacitate lascivae, Caecina Largo e proceribus crebro in iuventa nostra eas in domo sua ostentante. Duraverunt, quoniam et de longissimo aevo arborum diximus, ad Neronis principis incendia, quibus cremavit Urbem, annis CLXXX postea virides iuvenesque, ni princeps ille adcelerasset etiam arborum mortem ».

Quae etsi pauca et brevissima, satis erant superque, cum de re cuius nota, et paucis annis post edita ageretur, cui quidem revocandae in memoriam brevia illa sufficiebant verba; fusius autem de Nerone ac per singula narrare et enucleare nec tempus postulabat, neque facinori in sermone locus erat, in quo de longaevitate arborum agebatur. Nihilosecius bis de incendio loquitur a Nerone in iis, quae praestantiori caractere notavimus.

Ista se legisse Pascal fatetur; at vel intelligi a se negat, vel negat velle intelligere, quia Plinius, inquit, ea narrabat quae populi sermone percubuerant. Numquid, quae nemo dicebat, ea narrare debuisset? Itane fas est ignorare Plinium hunc, nobilissimis Romae postea muneribus functum, Asinio Pollione et Antistio Vetere natum

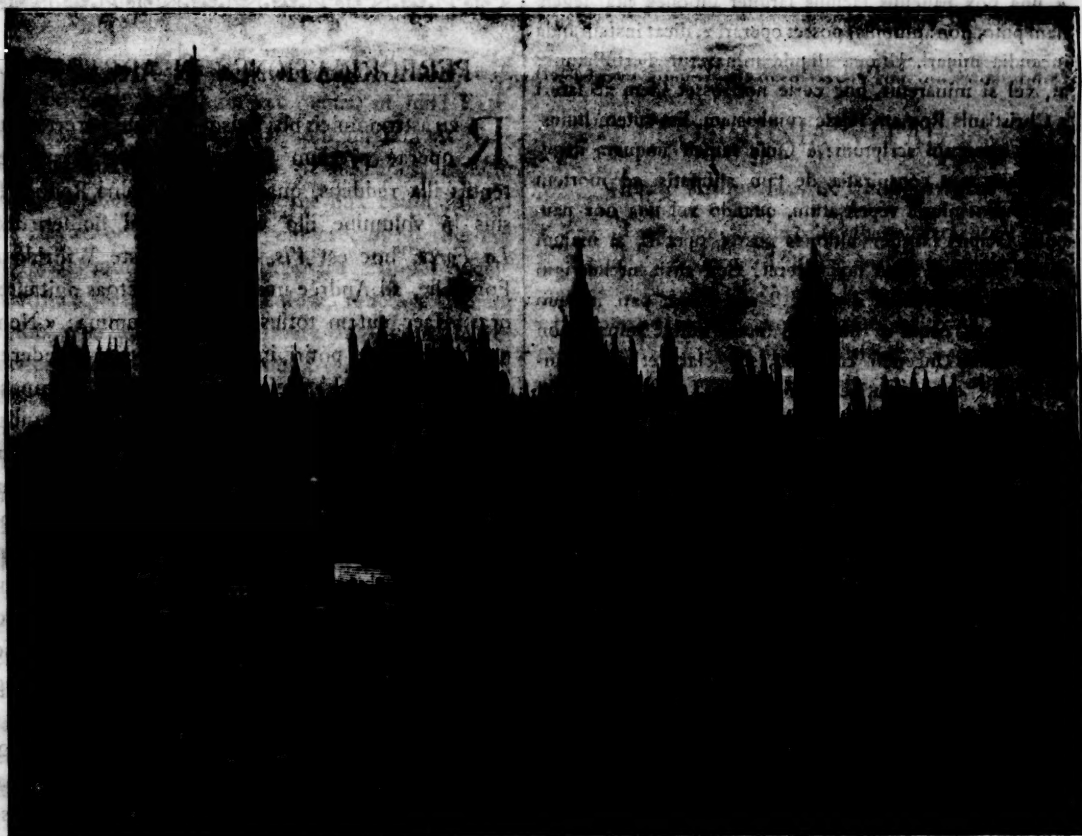
furiantia ac strepentina, aut, si rusticationis causa absens, magnis itineribus, ut suis consularet rebus, Romam reversus est.

Quapropter ego credo Plinii huius auctoritate explicanda atque explananda illa amici eius Cornelii Taciti verba, quae hominem, in quem animadvertimus, per abrupta rapuerunt, quod minime mirum credo; hoc enim saepe illis accidit, qui periodum a periodo separant, qui integram antea rei tractationem ab ipso scriptore, quem interpretati sunt, non legerunt.

At cum hoc operae pretium sit, praestat Suetonii testimonium referre, abducere testimonium Cassii; post haec autem trademus Tacitum, honesto more, et vera interpretatione.

Et Suetonius a Nerone narrat incensam Urbem.

Haec sunt autem verba Suetonii in Neronem (1): « Quasi offensus deformitate veterum aedificiorum; et angustiis flexurisque viarum, incendit Urbem tam palam, ut plerique consulares cubicularios eius, cum stupa tae- dae in praediis suis deprehensos, non attigerint; et

Popularium oratorum aedes, Londini.

anno Chr. xxii, ac proinde secundum supra quadragesimum annum agere, dum illa Neroniana incendia, anno Chr. lxxv, illuxerunt? Qui cum Romam inter pueritiam ac praetextam venisset, factis Pomponio duce in Germania stipendiis, postquam cum Pomponio magister equitum triumphavit, inde in opus historicum incubuit ab Aufidio Basso inchoatum, illudque ad annos Tiberii, additis uno ac triginta libris, deduxit. Quae nisi Pascal penitus ignorasset, profecto nunquam scripsisset Plinium virum gravissimum, inter patricos versatum, domi militiaeque clarissimum, historicarum scriptorem rerum plebeculae inanes aucupatum fuisse rumores, et non historicam veritatem. Et quoniam in tempore ista fecisse? Et quam aetate Christianos capitali suspicionis crimine liberare voluisse? Nempe ea aetate, illo tempore, quibus idololatorum odio saevissimum Christiani tenebantur; ea aetate, illo tempore, quibus cum Iudaeis (R. P. hostibus iudicatis, proditoriis cladibus contra Romanos in Iudaea patris) Christiani saepissime confundebantur. Quid feram ad minuendum scriptoris crimen? Non fraudem, sed fraudis conscientiam abesse dicam.

In Plinio insuper non modo historicum habemus testem temporis, sed testem locorum. Quum enim Romae domum Neronianis temporibus haberet, aut incendia suis respexit ab aedibus plus minusque propiora, et ubique

quaedam horrea, circa Domum Auream, quorum spatium maxime desiderabat, ut bellicis machinis labefactata atque inflammata sint, quod saxeo muro constructa erant» (2). Addit insuper: « Hoc (Nero) incendium e turri Moece- natiana prospectans, laetusque flammae, ut siebat, pulcritudine, ἀλῶν Ilia in illo scenico suo habitu decantavit ». Neque hoc dedecebat hominem, qui, eodem referente Suetonio, se facturum ista pollicitus erat. « Sed nec populo aut moenibus patriae pepercit. Dicente quodam (Neroni) in sermone communi illud Homericum: « Vix ego decedam tellus miscebitur igne, » — Immo — inquit (Nero) — me vivo, id fiet ». Planeque ita fecit.

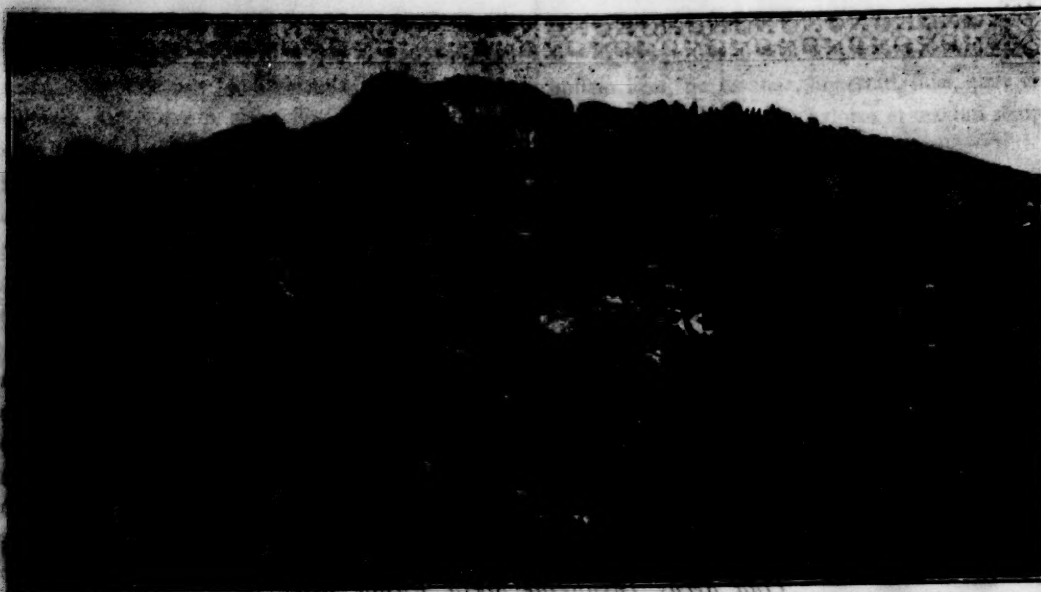
Haec ille Suetonius, qui maximis honoribus Romae auctus et in imperiali palatio versatus - vixit enim a Domitiano ad Hadriani tempora - raptos vidit in Amphitheatrum Christianos ad bestias, disceptos passim scorpionibus, flagellis, taedis pendentes ambustos, neque capite plexos, nisi mille tormentorum per genera tractos prius. Non illis tamen - et proh quanta temporis opportunitate, quanto idololatorum plausu fecisset! - incensae Urbis, sed Neroni crimen adscribit. At quo in libro id adscribit?

(1) Ner. cap. 38.

(2) Auctor ille contra fert haec horrea nihil esse praeter informia rudera. Ita Suetonium interpretatur! O bellicae machinae, quae perditis operam et vim adversus rudera!

(1) U. BENIGNI, *I Cristiani e l'incendio di Roma*. - Romae, F. Pustet, 1900.

(2) Hist. natur. lib. XVII, n. 1.

Alvernae Mons prospectus. (Photographice expresserunt Fr. Alinari - Florentiae).

mitis, qui cum possideret ipsum Alverniam, ea qua erat benevolentia erga beatum Franciscum, huic ipsum dono dare constituit. Idem castrum, hominum potius quam temporum iniuria fere omnino dirutum, nomen haud exiguum nactum est; cum quia saepe sanctum Minorum Legiferum fovit hospitio, tum quia in eo Michael Angelus Bonarrotius ortum habuisse videtur.

Consulto dixi « videtur »; praetereundum enim non est vicum, cui nomen Caprese, in valle Tiberina, gloriam hanc Clusini invidisse, cuiusdam veteri documento lausum, quod Clusini commenticium affirmant. Quare de maximi huius viri ortu disputant inter se atque conviciantur, sicut, ut de ceteris sileam, factum fuisse legimus de Homero, de quo Tullius in orat. pro Archia: « Homerus Colophonem civem esse dicunt suum; Chii suum indicant; Salaminii repetunt; Smyrnaei vero suum esse confirmant ». Montis imperficies, quem describimus, est exigua velut implexa montibus, suis quibusque valliculis, inter quas pluvius imber eousque decurrit, donec aut frequentibus, aut profundissimis cavernis absorbatur, aut in unum fontem confluit, in Rassinam torrentem ac deinde in Arnum sese effundat.

Quodsi ad immania saxa respicias, alia aliis incumbunt, rimosa, disrupta, vix humo inhaerentia, iidem caelum pluisse dicere. Coeae voraginum fauces ubique cernis late hiantes, sinuosis flexibus horrentes; quare nisi attentissime circumspexeris, in praecipitum fallente vestigio laboris, vix in frusta colligendus.

At quamquam solum saxis implexum est, umbrosa tamen ab alto vertice caelum percellit; patula fagus late extendit cacumina; durum juvenescit acer; pulcherrima fraxinus optimis ramis frondescit; quare dum ceteri, qui circumstant montes, nullam vel fere nullam arborem presentant, Alverna Mons, arboribus undequaque consitus, omnium oculos ad se trahit, atque animum incredibili iucunditate perfundit. Quin etiam eiusmodi est montis huius conspectus, ut ad meliora incitetur peregrinus, atque a Patribus Franciscalibus fidenter hospitium petat et contubernium, quod omnibus adventantibus, cuivis religioni addictis, summa humanitate praebere consueverunt.

AEM. CRIVELLI.

ROMANI FORI EFFOSIONES NOVISSIMAE

EFFOSIONES, quae in Romano Foro, Iacobo Bonio architecto moderante, peragi pergunt, non sine felicitate inter Atrium Vestae templumque Castoris productae sunt. Arulam tertio adscriptam saeculo suum in locum contra Iuturnae puteal restituendam ipse curavit. Rudera veterum domorum, quae Iuturnae fontem circumstant, a terra paulatim, qua

cooperiebantur, exque fundamentis ecclesiae S. Mariae Liberatricis, quam effosores humis traverunt, emergunt.

Contra Iuturnae autem fontem aediculam quadratae urbis ad instar effictam detexerunt, cuius in centro fundamentum eminet, quod statuam ferme deferebat. Inter ruinas profecto, inferior muliebris marmoreae formae pars apparuit, nymphae Iuturnae quae forte imago fuit. Puteal vero ad quinque usque profunditatis brachia, Bonio curante, sedulo exploratum, vitrea vasculorum fragmenta exhibuit, vel testacea, nequa amphoras complurimas cuiusvis generis vel aetatis. Atqui architectus ille sui laboris sacraeque antiquitatis studiosissimus reddere nunc conatur fragmentorum figuram, praecipue amphorarum, quarum ope aquam sacri fontis maiores hauerunt.

Sed, quod maximum est, sacer ille fons ad nos usque integra forma servatur, quam in novissima instauratione accepit. Abditus erat quidem in fundamentis S. Mariae Liberatricis atque adeo, ut inter tres maximos foundationis muros integer manserit atque intactus.

Templum autem Castoris inter et Iuturnae aedem - ita enim aediculam ad fontem erectam vocare iuvat - columnarum fragmenta, capita, bases, signorum rudera, ornamenta aedium marmorea, plurima inventa sunt, simulque murus quidam ad aedem erectus ex fragmentis cuiusvis aetatis male congestus, sive marmoreis sive lateritiis ex regum saeculis ad imperatorum usque dies. Nota vero prae ceteris dignum sepulcrum quarto saeculo exstructum humanis adhuc ossibus refertum, coronaque marmorea integra fere longitudine palmis eleganter insculpta, cum larvarum serie non interrupta consertis.

His vero proxima domus detecta est, quae ex inscriptionibus curato-

rum aquarum publicam sese sedem, seu proprie « stationem » fuisse testatur. Quarum quidem una in cippo insculpta, ut integris verbis referam, haec habet: DOMINO VICTORIOSISSIMO MAXIMIANO AUGUSTO POMPEIUS CATO V(ir) P(erfectissimus) RAT(ionalis) ETUS; altera: DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO ET PISSIMO MAXENTIO INVICTO ET PROVIDENTISSIMO SEMPER AUG(usto), MAN(lius) RUSTICIANUS V(ir) EM(inentissimus) PRAEF(ectus) PRAE(lorio), DEVOTUS N(umini) M(aiestati) Q(ue) E(ius). Tertia vero, quae potissimum ad rem facit, ita inscribitur: OPTIMO ET VENERABILI DOMINO N(ostro) FL(avio) CONSTANTINO MAXIMO VICTORI PIO SEMPER AUG(usto) FL(avio) MARIUS EGNATIUS LOLLIANUS V(ir) CL(arissimus) CURATOR AQUAR(um) ET MINIC(iae), D(evolus) N(umini) M(aiestati) Q(ue) E(ius). Est autem cippi ad laevum latus dedicatio a Flavio ipso Lolliano peracta Ianuario et Iusto consulibus, anno a. C. 328.

Sed domus omnis cubicula duo et ambulatorum exstant integra; in aula vero maiore, multis per parietes decora loculis, signorum fragmenta adhuc supersunt. Ad loculum, qui medius est, Aesculapii simulacrum capite obtruncatum, iuxtaque cuiusdam Apollinei signi optimus torax, cuius etiam inventa sunt basis, pedes, et genna, laureusque truncus, cui Dei imago innixa effingebatur. His autem tertio addendum statuam Hygeae fragmentum: tria enim haec salutaria numina iuncta saepe in templis atque in larariis ad valetudinem sospitandam colebantur. Verum his repertis Bonius haud contentus, Iuturnae fontem, et superimpositas omnes stratasque humi pulveres accuratius perscrutari constituit, uti circa nigrum lapidem tam uberi fructu effecit, iamque rei manus admovit.

Effosiones item fieri pergunt apud Aemiliam basilicam, ut sive prioris, sive secundae aedis fines melius innotescant. Spectant hae aliquantulum atque attingunt Cloacae Maximae disceptationem, cuius tritem ignotum, Bonium invenisse iam praedicant, longe devium ab eo qui hactenus Tarquiniis regibus adscriptus est. Quin etiam dicunt et rostra vetera his diebus apparuisse.

Inter omnia forma allimetrica Romani Fori perfecta, opus curantibus praecipue iuvenibus e schola Romana architecturae. Mensurae autem hae habentur: Infima vallis pars in loco erat, quo ara Cae-

Patrum Franciscalium hospitium in Monte Alverna.

(Photographice expresserunt Fr. Alinari - Florentiae).

atra aeternum spatiis in sideralibus una, cui obsequitur circueus illa nautis celeberrima stella polaris gradu 1,15 complectens at non attingens, quasi abyssum caveat?

Quot et quanta mysteria caeli patebunt ubi haec innotescunt?

Sed si tantus amor desertas noscere terras,

praebeo, quod, opportune ut reor, cogitanti mihi mens edit. Quoniam in Polum bella movemus, bellico ritu, ut Polum subiiciamus, utamur. Ab eo loco, ex quo difficilius incipit iter, si terrae fuerint, arces quaedam, quasi castella, muniantur ita dispositae, ut inter se iter unius diei, nempe inter triginta aut quadraginta passuum millia, vix distent. Ibi quae ad victum commodiora sunt reponantur, et custodes milites intra decem statuatur, quibus et ex chalybe navigium facile constituendum sit, et arma, et carbonis multa vis, vel ad biennium. Sic enim in stationibus alpinis nostris domus exstructae ad hibernandum sunt. Ubi longius progressus quis fuerit, altera statio exstruetur, sic tertia, sic quarta, sic ceterae. Habebimus igitur quasi catenam stationum terrestrium in Polum quotannis procedentium. At quid, si terrae omnino postea defuerint? Navigia ex chalybe conficiantur, quae facile disiciantur, prouti facile componantur; hae semestri illo vere et aestate polari perpetua in Polum excurrent ab ultimo limite. Quid si regale tectum ibi exstruatur, quo Cagni et nostri de *Polaris* navigio *Stellae* nautae pervenerunt? Ibi viatores nostri perfectissimum horologiorum habebunt. Quod si divinus ille Hipparchus (epitheto utor, quo de Hipparcho loquens olim Secchi Angelus usus est) revivisceret, ibi admiraretur attonitus triginta gradibus retrocessum ab ecliptica solem, qui, pereunte Martio mense, stellas constellationis, cui a Piscibus nomen, ingreditur. Productum autem in caelum angulo planisphaerii, in eunte mense Iunio, ubi incipit Aries duas notabunt horas ad unguem; praetervecto Tauro, sex adnotabunt emensas, atque per dimidium eclipticae visibiles luna et planetae semper coram habebunt prout una incident, dum revolvuntur et circumvehuntur. Horizontis fines describent siqua ardua sint montium circuli paralleli 89°, si Polus metris 785 tantummodo tumeat. Quid si omnia illic aequa prout mare, prout campus ingens? Semper erit, qui scrutatur, in centro circuli, cui diametrum per lineam duodecim chilometris longam producat.

Num, quia proximiores illic centro orbis terrarum terrae sunt, Vesuvii frequentes? Num hac de causa tepentes undae, prouti in illo Alaskae lacu, omni piscium genere abundantes, et siquae insulae, et siqua litora, haec omnia interno aestu aeternum vernantia, referta herbis et arboribus et gemmis et auro, et venis argenti? Nemo in Alaska haec crediderat, ac tamen reperta sunt. Quid vetat ea sperare in Polaribus campis?...

En marinis nostris non indignum nec iniquum facinus, cui Christophori Columbi, cui Americi Vesputii gloria aridet, gloria quae posteris et exemplum, et lumen, et calcar est. Quanta iactabantur horrenda de illo Antipodorum orbe! Qui lapsus in sideralia spatia navibus, emenso Oceano, qui litoribus nostris par esset! Sexcenti infausta ituris, sexcenti euntibus crudele carmen fatumque canebant. Ausus est Columbus, et exitus animum, fortitudinem, prudentiam viri, sapientiamque audentis probavit. Ferreis compedibus Europa, et carcere et inopia rependit virum, a quo dimidium orbis terrarum acceperat. Non miror; Crux super Golgotha erecta praedicat quid

retribuunt homines benefactoribus, piis et sanctissimis viris. Quis non iudicet inter Neronem et Petrum? Et Petrus tamen patibulo affigitur, dum Nero exultat temulentus in solio.

Sed haec alias; quae nostra sunt referamus.

Ex iis, quae superius notavi, coram est quanti sit futurus nobis liber de hac nuperrima in Arctoas peregrinatione dicturus. Rumor vagus interea sibilat Aprutiorum ducem et Cagnium retulisse pedem depulsos ab incepto tempestatibus ac turbinibus innarrabilibus. Omne punctum in hoc. Ubi vera sint haec, magnum pondus habent singula, quae Renooz praevideat, praedixit, quasi laeva cornix, Andreio; sin minus, iterum tentanda via, iterum *maris aequor arandum*; nunquam dabitur tamen optatam contingere metam, nisi stationibus, quas constituendas diximus, per intervalla ad Polum usque productis.

Vincet iter durum satis prudentia maior.

At monuit olim Horatius:

Invidus alterius rebus macrescit opimis.

Idem et nunc humanum est genus, ut fuit! Externare gloriam nominis nostri nonnulli tentant. Terrore Cagnius, inquit, rediit. At qui canes, urgente fame, comederunt, satis indicant qua causa reversi sint. Securi et ascia muros gelu erectos aperuerunt, progressi sunt; patentes invenerunt campos glacie constrictos, respersos nive dolosa, sub qua hiabant abyssi. Aberravit a recto itinere ad Polum decem circiter quovis gradu chilometris. Uno igitur et quadraginta chilometris a meta devius toto itinere fuit. Curnam hoc? Pyxis magnetica fefellit virum; quisque enim scit quot perturbationes in acum pixidis inicianit proximitas Poli, aurorae boreales, soli materies, praecipue si ferro imbuta, electridis flumen, quod cum magnetico societate inita, errores et fraudes subigunt in solo ignoto, sub dio illuni, coeco, nebuloso, ac procelloso, nullis circum lineis certis determinato terrarum ambitu, ignoto denique ac periculis pleno, pleno sollicitudinum. Nihilosecius hic Italus heros, ducentibus fati, quotidie triginta per chilometra ultro gradiebatur pedes, saepe, fallente nive, in gelidas ruens aquas, saepe obsitus glacie concrescente in muros, semper comitum potius quam sui sollicitus. Ita demum 86° et 33' constitit, et nomen patriae rediturus celebravit vigesima quarta Aprilis mensis die, anno MCM.

Hoc unum restat itaque in votis, ut quantocius libro potiamur, qui narret omnia, omnia enucleet, commentarium Caesaris aemulans, quod bellum referat, non in homines vi susceptum, sed adversus omnes caeli terraeque ruinas; non superbia dominationis, non avaritia praedae, sed initum stimulante scientia, et sapientia et prudentia gestum. Munificus Aprutiorum ducis animus suadet, fore ut liber iste intra pecuniarias omnium vires futurus sit, quem lecturi cupidius et rogamus et exspectamus.

Cerchiara in Calabria.

PETRUS ALEXANDER M. ROVITTI.

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

Arsenius Martinez Campos, senex ille utriusque militiae summus magister, princeps Senatus, cuius opera praecipua, nullo unquam labore victa, regalis praesens Hispanica progenies regnum obtinuit, Matriti diem obiit supremum.

Eduardus Albert Bohemus, Vindobonae apoplexia correptus, chirurgus, de sua arte scribens et pericula faciens immortale sibi nomen peperit.

Aloisius Ratisbonne poeta, Lutetiae Parisiorum vita functus, ob vulgatum in gallicam linguam *Aligherii* nostri visum merito est praesertim celebratus; quo opere praemia et honores consecutus est. Gallici Senatus a bibliotheca fuit.

Nicolas Koeloe, statuarius in Hungaria notissimus, sibi mortem misere conscivit, vix trigesimum et nonum agens annum.

Ricardus Clarke in Oxoniensi athenaeo docebat, quum catholicam religionem est amplexatus et Societati Iesu nomen dedit. Inter aequales excellit tum de litteris, tum de Christi religione controversias pertractans. *The Month* commentarius, quem ipse moderabatur, gratia et populari aura floruit.

Petrus Volkov, qui strenue ad Aigun pugnans vitam juvenis admodum amisit, miles quamvis, in carmina, quibus unus ex optimis Russorum scriptoribus habitus est, animi sensus serenos compositosque iniecit. Cum in Siberia dux moraretur moribus illius gentis studuit, eosque perspicue scriptis reddidit.

Sinense martyrologium novis iisque pluribus nominibus auctum est, inter quae **Gregorii Grassi** episcopi Ortoniensis, et **Francisci Fogolla** episcopi Bagensis.

I. F.

COMMUNIA VITAE

Vinea, vindemiae, et quae propter (1)

SED ad patremfamilias in cella vinaria satagentem circa omnia redeamus. Hic itaque postquam omnia probe mundaverit, cavens tamen ne a ligno interiore cuparum « tartarum » abradatur, quod est quaedam crusta, ex adipe et sanguine vini, ut ita dicam, coalescens haerensque lapidea ligno, princeps et ipsa vini custos, « lignarium fabrum » adducat, qui singula, iuxta suae artis ritum, lustret, et siqua infirma firmet, siqua lapsa reficiat. Dein cupae interius exteriusque « picentur » glutine facto ex « tartaro et calce », ne mustum ubi infuderis, defluat. « Cupae » autem, seu « vegetes », seu « buttes », seu « lignea dolia », uti tanto sint pares nomini, litra supra quingenta capiant; quae minora mole fuerint, ea « doliola », « bufones », « canthari », a triginta litris ad minus quingentis; « cupellae » quae a litro ad minus triginta appellentur; « lagena » apud nonnullos apertum vas, apud alios « cupella » triginta ad sexaginta litra continens, quae et « cadus » rectius vocatur; italice *barile*, quod nomen ex urbe Bario in Apulia nostra factum putant; negotiosa enim urbs, vinique dives et venditrix iugiter fuit. Haec ubi ad nitorem purgata singula fuerint, fac ut ad vindemiam, quae sunt opus reliqua, parentur; nempe « corbulae », « quala », « scirpi », « labra »; mundentur, sarciantur, sitque « labrum ingens » in promptu, purgatum pariter mundumque ad optimum, ut, siquid adversi cadat, quae diffuere possunt e cupis, e lacu ipso, huic, pro tempore et ad tempus, quam celerrime credantur. Prisci nostri non utebantur ligno, sed lateritiis « amphoris », sed « urceis », sed « testis », sed « bithyniis cadis, cupisque », quae et adhuc vulgo « bettine, vettine », non abludent nomine, feruntur. Haec autem vino aptiora retinendo ac servando, tum etiam tutiora credo, si, cera vel pice oblinito operculo, recondantur, et arenae infodiuntur. Quid si muro perpetuo saepientur? Longe praestabunt. Nos cadis utimur vitreis, heu! nimium caducis! Prisci aeternitati serviebant; nos temporis vix operibus nostris idonei sumus.

Ubi in cella vinaria quaeque in promptu fuerint... Ah me immemorem!, qui « prelum », « torcular » praeterii! Trapetum ne dicatis oro; hic enim ad premendas oleas, non ad uvas, ad oleum, non ad mustum adhibetur. At hunc paterfamilias commendabit credetque tum lignario, tum ferrario fabro ut inspiciant, ac restaurent; ipse, si mathematica quid potuerit indole, inspiciat quidem, at absteineat ab opere manus, ni sint callosae.

Recto igitur vineam pede petet, atque introibit, sequentibus eum feminis ac pueris potius quam viris, qui ingluviosi nimium vites depopulantur edentes. Habeant

(1) Cfr. num. sup.

PER ORBEM

HAUD me fefellerat Mercurii flamen, qui viatorum tutamini providens deus studet, cum suaserat, postremi iuxta itineris finem, ut in aerem evolare, quo adversa huius mundi fata securo in loco effugerem. Noverat enim numen commerciorum, quanta iam aquarum procella ultimis hisce autumnalibus shoris immineret, eamque me super nubes correptum beate et commode conspecturum, quasi ex Olympo promiserat. Iamque Zeppelinus, quem globum in opificio ad Constantiensem lacum reficientem reliquimus, potuit redintegratis viribus aëra persulcare, non, ut hactenus aeronautis contigerat, ventis arbitrio deditus, sed periti nautae gubernaculo ductus: frustra sub volante Daedalo aquarum irae confremuerunt, ita ut tandem pacatae, immu- nem nautam in ripam descendente admiratae fuerint.

Haec dum tentat Germanus et audet, Americanus aemulus contraria molitur et perficit, scaphamque suam ex spisso chalybe constructam ad Nerei usque ultimas sedes, penitus hinc inviolatas, fortiter immittit. Nescio equidem utrum aurea vellera ex profundo maris descendentes novo splendore allegerint, sed optime reor nomen scaphae impositum ab Argonautis, quos Latte dux audacissimus imitatus est una cum nautis pluribusque viae comitibus, ad triginta profunditatis pedes sese demergentes, atque iuxta carboniferum navigium paucis ante diebus aquis obrutum consistentes. Tunc duo nautae «scaphandrum» induentes in undas exierunt, ap- que fistulis aerem comprimentibus adhibitis, im- mane carbonis pondus terque quaterque ad aliam usque navem, quae eorum iter super undis comitabatur, evexere. Post quae, cum et altera rursus hora per nubes tenebras pavis obamb- lasset, ad superficiem tandem resupina reversa est, Bridgeport sive tutissime appellans. Hoc vero in itinere nescio an eadem nautae celebra- verint symposia, quae prima vice Latte ipse in profundum demersus, et in maris fundo consistens, mensamque parans, primus omnium hominum explevit. Cum enim navis ad udosum linum arcissime haesisset, propulsam fistulis aquam ex inferiore quodam cubiculo omnem expulit, lo- cumque reliquit vacuum omnino et siccum et aëre plenum, in quo Iapetus ille audacissimus, fru- stra fremente super capite mari, commensationem faceret.

Nihilominus in terra semper eadem currum, vaporitraharam, electricarum vehum infortunia multa cum mercium iactura, multa saepe cum hominum clade. Misera vero et miseranda omnia, ne mecum contristemini, ego libens praetereo, at ridiculum quoddam ex Gallicis diariis de- promptum facere non possum quin enarrem, quod Jouy apud Versailles contigit. Mercium ferrea vehes discurrerat, atque, ut in ferro tra- mite currus quosdam derelinqueret, sese exer- cens ibat, redibat. Inter hos motus atque exer- citationes ultimi repente currus in murum, qui locum saepebat, percutiunt. Impetus murum di- ruit, binique postremi currus, fractis catenis, per ruinam prosilientes, viam Oberkampf invadunt, pertranseunt, arbores duas et telegraphicum ma- lum vicissim evellunt, aedis denique cuiusdam ostium patens furiantes ingrediuntur, pilas ex utroque latere confringentes, usquedum, exhausta impetus vi, in atrio consistunt. Placuit autem superis vigilem illum qui frenas moderabatur

paulo ante e curribus descendisse ad vehum motus inspiciendos; quare nonnisi petrarum et arborum detrimenta complorantur.

Sed, ut paulo maiora canamus, Saalaburgense Romanarum antiquitatum museum ad Homburg, Germanico Caesare auspicante, his diebus inau- guratum adeamus. Post curiosis comptam ora- tionem, adstante utraque ex parte patricia turba, hinc romanis palliata vestibus, inde germanis, canentibus super muri vertice classica hominibus vetustissimis armis indutis, dramatum actor, ro- mana personatus tunica et toga, ecce prodit, atque Germanum imperatorem latinis auguralibus ver- sibus salutat. Hymnum deinde latinum cantores recinunt, inscriptionemque a Theodoro Mommsen- io compositam et aenea tabula insculptam qui- dam lector perlegit. Tunc Wilhelmus angularem lapidem ter malleo percutiens, ipse sua vice adlo- quutus est populum, aedificium sese dicare aiens Friderici patris Manibus, atque iuvenibus Ger- manis ponere, qui ex Romanis documentis, quid fuerit universas gentes imperio regere viva ve- luti memoria erudiantur, et Germanica arma et vexilla et aquilas, non secus ac patres nostri, ita et ipsi nunc ad ultima orbis limina vicissim proferant.

His orationibus hisque ludis Arminii et Drusi et Vari hostiles umbras in communem sui im- perii metam Germanus Caesar conciliat; sed quia Germanicos iuvenes ex corde diligit, ut caute atque suspensio procedant gradu monet, qui iterum discrimina apprime callet.

VIVON.

VARIA

Papilionum collegium.

Aedificium, quod celeberrimus entomologus Wa- thins in Anglia, Eastbournum prope, papilionibus consecravit, lubet hoc nomine dicere, quamquam «papilionum civitas» aequè nuncupanda ma- neret. Non enim ibi papilioes alimentares con- geruntur, more Augustorum, qui Romae alibique pueros huiusmodi congregabant, sed vera papi- lionibus est urbs quasi data, in qua vivant liberi, alantur, suoque more et instructa illa aedificia, quae cuique sunt propria. Area est quatuor me- trorum in quadro millibus haec spatium, florido- stini amoenissimique horti ad instar, dives ar- borum, dives olentium bene plantarum, atque omnibus referta virescentibus herbis ac plantis, quibus iste multiplex et multiformis populus de- lectatur; immo ita, eoque in loco fundus dispo- situs, ut egregia temperataque in regione sit, ventis, quantum fieri potest, inservia. Circum et longe altius a quovis virescente, quamvis pro- cero; metallicum rete protenditur, quo liber sit aëri aditus, liber luci, liber calori solis vivifico; libera vero sit minime via exire et pro libito vagari cupientibus. Decies centena papilionum millia et ultra illic enumerantur incluse, cuiusvis generis, et formae, et speciei. Quinimo et perrari ibi sunt, qui vix quinquaginta libellarum millibus singuli a domino venderentur. Hosce tamen, prout reliquos, entomologus herus venales ha- bet, et vendit tum cupidis habendi apud se, si privati homines, et eruditi, atque hac papilio- nari febris aestuantes, tum et museis, et zoolo- gicis institutis, quae apud egregias urbes nostris temporibus perflorescunt.

*

«The» ubi post Sinenses primum in usu.

Quum in Mongoliam a Moschis legatio de- missa esset anno 1638, de publicis Russorum negotiis actura, haec in Russiam remigrans inter cetera munera, quae Mongoliae arbiter (Kan) ad Michaellem Fedorovith, Moschorum Caesarem, re- ferenda dederat, quatuor libras frondis the deduxit. Placuit potio inde confecta Caesari, et, quia

Regis ad exemplum totus componitur orbis,

apud optimates Russos usus invaluit. Quod igitur vix uno abhinc saeculo populare fuit apud omnes Europae gentes, iam inde erat patricijs, diviti- busque commune. In hanc potionem autem Russi nunc ita sumendam intendunt, ut e mille et qua- dringentis centenis millibus librarum frondis huius, quas imperium Sinense singulo quoque anno toto terrarum orbe divendit, nongenta cir- citer centena librarum millia Russia una sibi absumenda vindicet.

*

Chartaceae domus.

De his, ni fallor, aliquid innotuimus quod in fieri solet: nunc quod in fieri solet. Nunc chartaceae materiam ad ubi morem quorundam in me- trorum sunt, quae, premendae praelo, satu- rantur salino liquamine, quo inaccessibiles igni- bus, atque, ut nullum animal rodat, antimicro- bicis pharmacis imbuuntur. Torculari constrictae huiusmodi demum ungine adiposo, quo linimento omnis vis humida arceatur. Duabus de causis utiliores lapideis probantur, nempe 1° quia le- viores; 2° quia suapte natura cum glaciei et ae- stui pariter sint inviae et repugnantes, aestate frigidiores, hieme tepidiores fore censentur.

*

Microbi in atramento.

Bacteria, bacilla, microbi, et siquod lugubrius, in atramento, quo scribitur utimur, reperta sunt. Haec adinvenit clarissimus physicus Marpmann, Lipsiae civis, qui septem ac sexaginta atramen- torum genera postquam examini et inquisitioni chimicae subiecit, ita sententia censuit, perni- ciosum pestiferumque fieri posse homini si ma- num cuspide qua scribimus pupugerit. Quae autem atramenta, tum in scholis, tum in scri- ptoris menseis laboribus, quodammodo sunt singularem bacterijs, et quibusque locum com- moditatemque generantibus praebent, atque inde habenda sunt non modo morborum causa, sed fontes. Suprema lex: Operculis atramentaria claudantur. Dicam ego: — Cur illa pulvis atra- mento non additur, cui sublimis nomen, quo bacillorum omne genus exterminatur?

*

Ioel.

Monitum ad heredes.

Pecuniosus quidam, sed utilis homo est in Urbe notus, qui hac arte nefaria ingenio non sibi sed solo paraverat opes, quibus adhaerebat in Varanum. Tunc amicus, monumentum perspecto, sic heredi: — Concede tibi, aedem — Ecce? — Grave infortunium ingruit. Nisi enim tumu- lum hoc deauraveris, iste domum thesaurumque repetens redivivus expellet. — Faciam — inquit hic — et quantocius; ubi enim redierit, saeva expertus de restitutione disponet. — Ah! — re- spondit amicus dignum avunculo noscens he- redem; — si facturus haec fuerit, pro certo habe, nunquam redibit!

P. d. V.

singuli « corbes », et « scirpos », sive « canistra », bina singuli, ut sub vite ipsa racemos seligant, tum quoad colorem uvae, tum quoad speciem. Primumque « miscellae uvae » legantur ad « praeliganeum vinum », quod operarii bibant ubi tempus erit. « Ariscellae » autem dicuntur quotquot uvae praecoces purpurantur ac nigrescunt; non tamen in eodem « bothro » singuli « folliculi » eundem simul induunt colorem, sed sunt qui nigricant, qui purpurei, qui vel aliquid viride ostendunt, interior vero sapor omnibus idem, atque hic, aromate olente nullo, simpliciter dulcis. Quod uvae genus, quia prius maturescit, solent quidam praecidere, et « scopis » manu diligenter excussis, mustum in caldarium una conlicere cum folliculis, et flammis imponere, ut ebulliat. Atque ubi ita ferbuerit et ebulliverit, uti quintam sui partem ebulliendo perdiderit, tunc in singula dolia, iam picata, oblita, parata, pro magnitudine singulorum fervens et fumans hoc iusculum baccicam, verbo parcite, infundunt, et operculo dolii foramen opplent, ne vapor inde calorque evanescent. Hoc autem rim fit, ut omne dolii lignum vapore, non tamen aquae, sed huius « musti » imbibatur, et quodammodo saginetur. Unde duplex utilitas; nam et minus vini infundendi lignum absorbet, et, quo fiat modo nescio, attamen fit, ut doliorum parietes, vapore faciente, purpureo quodam tartaro florescant, quod vini custodem praecipuum iam ab initio Iudaeus. Solent nonnulli, ubi hoc mustum frigerit, scopas virgeas, ulmeas, aridas in « asserculo » alligare, et per foramen immisas ita quassare, ut his latera interiora doliorum aspergine illa cocti musti rorentur, atque huius aliquid lateribus adhaerescat. Quod ego non video quid prosit, ac timeo ne potius obsit quam laetet tartari florem lotionem deferens, et avertens.

(Ad proximum numerum).

H. DE VECCHI PIERALICE.

ANNALES

Sinense bellum - Advelitationes in Transvaal - Mauritaniae in ditionem Gallorum?

GALLORUM legio, quam, Baillaud duce moderante, Waldersee, qui foederatorum exercitui in Sinis praesent, ad Pao-ting-fu urbem occupandam miserat, citra ipsam citissime opus confect. Sinenses enim milites, qui praesidio urbi erant, appropinquantibus Europaeis, nulla armorum vi sese ob stare posse rati, e loco cessere, tradideruntque moenia et oppida. Advenientes autem post Gallos Anglorum, Itolorum Germanorumque copiae, quae sua cuique praescripta munimenta occuparunt. Galli autem ferrearum vehum motionem, quae ad urbem est, ingredientes, ferreoque conscendentes currus, exploratores undique deluxerunt. Mollebantur haec duces non tantum, ut nova urbe foederati milites potirentur, quam ut Sin-gan-fu ad urbem, imperii caput ex provincia Selen-si novissime constitutam, ubi imperialis aula omnis sese recepit, exercitus appropinquaret. Eam enim quam citius, immissis bipartito itinere legionibus, circumvenire se posse Waldersee dux arbitrabatur, sed, quod nulla hostium virtus praepedit, id itineris diuturnitas et asperitas plus aequo morabitur; quapropter ipsum supremum ducem cogitare iam dicunt de hibernis sibi suisque Peckini inter moenia constituendis.

Huc immo praeter omnium opinionem rediit Russorum ipse legatus una cum schola legationis, qui iam ad Tien-tsin usque recesserant. Fallacem enim Sinensium animum et fidem Russi ipsi tandem aliquando recognoverunt, seseque, imperatoris iussu, sociarunt communibus legatorum consiliis, quae iuxta propositiones a Delcassé, Gallorum rerum ad externos administro, oblatas, concordia iam atque unanimia facta esse videntur. Quibus accessit nuper Anglos

inter et Germanos praecipuum sententiarum foedus, quod initum est potissimum, ut, dum criminum et seditionum culpa et poenae contra Sinenses vindicantur, eorum tamen regiones omnes immunes ab Europaeorum armis serventur, utque portuum omnium commercia libera pariter et aperta cuivis populo maneant. Conventionem hanc Americanos quoque proxime accepturos, foederatis ceteris gratissimam futuram, initiumque pacis componendae dictitant.

Sunt autem qui ferant sessiones non inaugurandas nisi constet prius, coram foederatorum legatis, auctores principesque seditionis debita poena esse percussos. Quod si id reapse agendum sit, haud proximam credimus belli finem.

Neque meliora spondent vicissim qui flagrant undique per meridionales regiones tumultus. Fuerant hae quidem unae a seditionum flammis hactenus immunes, sed ecce malesuada cladum scelerumque rabies et illos populos pervadit, ipsumque circa Canton portum incendia et clades patrantur. Dubium est autem utrum rebelles pugiles, qui talia audent, ab imperatoris legionibus oppugnentur, an contra utraque turba, iunctis viribus, ad horrenda crimina properet.

★

Krüger, Transvaalanae, quae fuit, reipublicae praeses, in ultima senectute patriam omnino derelinquere fortasse coactus, in batavico navigio *Gelderland* Europam versus iam iter facit. Bellum autem, inter advelitationes et praelia quotidie innovata, indomita constantia pergit. Delarey, Botha, Dewet duces mobilibus legionibus regiones omnes percurrunt. Iagersfontein urbem noctu ingressi Anglorum quosdam interficiunt; Methuen ducis copias, Zeerust versus properantes, quotidianis congressionibus plectunt. Quare ipse summus Anglorum dux Roberts, non modo reditum in patriam, quem proximum nunciaverant, omnino distulit, legionesque, quae missionem expetierant, dimittere noluit, sed nova iterum auxilia quaesivit, quae quidem ex Aldershot castris naves iam conscenderunt, Africam petentes. Tantis est adhuc in victorum animis patriae libertatisque amor, ferreaque bellandi virtus ad mortem usque non fracta.

★

Sed nova iam imminere ex nordicis Africae litoribus apud Mauritanos videntur. Galli enim qui contra incurrentes barbaros per deserti finem pugnarunt eosque disiecerunt, legiones instruere dicuntur ad bellum diutius validiusque producendum. Exardescunt inde Mauritanorum irae, commovetur Europaeorum gentium aemulatio, timentes pleraeque ne Galli forte Mauritania terra potiantur: quapropter Germanorum naves duae, *Charlotte* et *Moltke*, Tangeri portum iam appulerunt ut munitiones et arma et tormenta bellica Mauritanis suppeditarent; ex quibus exoritura fata nemo fausta praevidet.

POPULICOLA.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

In Anglia municipum oratorum electiones peractae sunt: gubernantibus quae favebant suffragia vix quatuor numero aucta ex plebiscitu evaserunt. Nihilominus planum est, quae a rei publicae moderatoribus gesta hactenus et cauta sunt, praecipue de Africano bello, grata popularibus fuisse atque probata. Reginae decretum ad idus usque Februarii utriusque coetus conventus distulit.

In Gallia statutum est apud summos reipublicae administros ut tum Senatus, tum popularium oratorum comitia die sexta Novembris, post oclusam omnium artium recensionem, iterum conveniant. Quae tunc ro-

gationes primae proponuntur ludorum ad litteras conditiones, sodalitatium iura, vectigalium onera spectabunt.

In Germania dies Novembris mensis decimaquarta pro comitorum inauguratione indicta: haec inter Hohenlohe princeps, qui totius imperii cancellarii munus maxima cum laude hactenus gesserat, gravis anni sese munere abdicavit. Huius in locum de Bülow comes suffectus ab imperatore est, cuius electio, uti tradunt, non modo foederatis omnibus Germaniae civitatibus, sed et plerisque Europae gentibus acceptissima fuit.

In Hungaria conveniunt iam iterum popularium oratorum simulque patriciorum comitia. Colomann Szell vir nobilis, qui administorum coetui praeest, Albinum Czaky praesidem et Ecnust qui vice fungatur in senatu praeponendos curavit. Qui aerarium moderatur Dr. Lukacs summam expensarum pro anno 1901 exposuit, ex qua nullam esse amplius aeris alieni contrahendi necessitatem apparuit; id quod omnes laeto omine acceperunt.

In Iberia summis rerum administris munus abdicantibus reginae decreto delecti sunt: Azcarraga praefectus militum, ut collegio praesit, Vadillo iustitiae reddendae, Campos ut res ad externos, Ugaste ut domesticas res administrent, Garcia Alix ut publica studia provehat, Sanchez-Tora qui agrariam rem curet, Linares, praefectus militum, ut bellicas res moderetur, Sorbasi Solazoz denique, qui aerario invigilet.

SCRIBA.

AENIGMA

Quae caput, est eadem pes; inter utramque liquescit

Littera: sic numen thuris odore pio.

Adde pedi cor, ut duplici pars utraque constet

Litterula et simili: leniter amnis eo.

Nomine diviso fidus penetralia servo,

Si caput adiungas, lector amice, tuum.

At fidei praemitte caput: nec inutile sacris

Adsum; sin nemoris, sulphura flumen ago.

Sum, mihi, quam nosti divos placare, praest si

Littera, cui nullus stat sonus, apta subus.

Haec absit; si prima pedi capillique praebit

Consona, tum certo tempore signo virum.

ALAFR. BARTOLI.

Ex sociis qui aenigmatum interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, gratis accipiet:

IN HODIERNUM PROGRESSUM

Carmen FRANCISCI XAVIERII RUSS

in certamine poetico Hoeuffiano magna laude ornatum anno MCM.

Aenigmata ann. III, n. XVII proposita his respondent:

1) Os - iris. 2) Ver - sus.

Ea rite soluta miserunt:

Ed. Bianco; Ag. de Aguiar; Th. Laureri, Roma - Ioannes Mediolanensis - Herm. Gini, Taurinis aquis - Ios. Castelli, Gendino - Guil. Schenz, Ratisbona - A. De Jaer, Pousset in Belgio - Seminarium Campaniense ad Salernum - Ios. Crosatti, Polono Vallispanensis in agro Veronensi - Phil. Conconi, Balneoli Sup. - F. Szymaitis, Opiloloki in Lithuania - Ios. Wabner, Varsavia Polon. - Alois. Raineri, Schilpario - St. Figielski, Ryplino - Princ. Gordon, Mancunio - Ios. Wilhelm, Battile in Anglia - Fr. Perényi, Jászberény - Vinc. Lakatos, Keszthely - E. Schütt, Suedtelena - Hild. Guepin, S. Dominico de Silos ad Burgos - Amed. Robert, Marieville; Aug. Roberge, Chicout, in Canada - Aug. Zaboglio, Novocomo - Th. Vinas Sch. Piar., Tarrega - Car. Stegmüller, Sabaria - Cal. Emprin, Augusta Taurin. - Petr. Garone, Pezzana ad Vercellas - Ant. Schneider, Monachio - Fr. Salares Sch. Piar., Sabadello - A. Chevenement, Nods - Caes. Sokotowski; St. Suchecki, Petropoli - V. Hertel, Mendhausen - Ios. Rokoszy, Sandomiria - Aug. Narquet, Monteloco - Ioan. Cantono Ceva marchio, Ronco ad Bugellam - D. Le Prevost, Briocen - Collegium S. I., St. Andrae in Austria - Alois. Capelli, Senis. - I. Aguilar, Morelia - R. Pancaro, Consencia. Sortitus est praemium

ALOISIUS RAINERI,

ad quem missum est opus, cui titulus:

M. TULLII CICERONIS

ORATIO PRO REGE DEIOTARO

Curante A. CINQUINI.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.